

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Kerminen Petteri

Kehittämishanke

Muutokoulutettavien kiinnittyminen yliopisto-opintoihin
Perehdytysvaiheen näkökulma

Työn ohjaaja Sirpa Levo-Aaltonen
Pori 11/2010

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu
Opettajankoulutuksen kehittämishanke

Kerminen, Petteri

Muuntokoulutettavien kiinnittyminen yliopisto-opintoihin *Perehdytysvaiheen näkökulma*
31 sivua + 1 liitesivu

Marraskuu 2010

Työn ohjaaja Sirpa Levo-Aaltonen

TIIVISTELMÄ

Tässä kehittämishankkeessa tutkittiin yliopistollisessa muuntokoulutuksessa olevien opiskelijoiden kiinnittymisen vahvistamista. Hyvä kiinnittyminen edesauttaa opiskelijoiden sujumista ja varmistaa osaltaan aikataulun mukaista valmistumista.

Työn taustalla on opiskelijoiden opintojen venyminen sekä merkittävä hävikki opintojen aloittamisen ja valmistumisen välillä. Hankkeen tavoitteena oli löytää nykyistä toimivampia ratkaisuja, joiden avulla opiskelijat suoriutuisivat opinnoistaan aikataulun mukaisesti sekä tyytyväisinä saamaansa opinto-ohjaukseen.

Kiinnittymistä helpottavana tekijänä pidetään yleisesti hyvää perehdytystä. Perehdyttämisen ja kiinnittymisen maailmaa lähestyttiin yhtäältä teoreettisen kirjallisuustutkimuksen muodossa ja toisaalta opiskelijoille suunnatun kyselyn kautta.

Perehdyttämiseen liittyvää materiaalia hyödyntäen haastattelun aineistoa ryhmiteltiin eri osa-alueisiin. Vastaajat muodostivat selkeästi erottuvia ryppäitä. Tarkoituksena ei ollut alun perinkään analysoida, minkä tyyppisiä opiskelijoita kuului mihinkin ryppäeseen, mutta vääjäämättä jotain pystyttiin päätelemään vastaajien vastauksista, vaikka niistä oli tunnistetiedot poistettu. Pieni osa vastaajista halusi jopa enemmän perehdytystä kuin nykyisin, valtaosa nykyisen määrän ja merkittävä joukko myös nykyistä vähemmän ns. pakollista perehdytystä.

Perehdytyskurssin kuuluminen pakollisena kokonaisuutena jokaiseen tutkintoon, asetti omia rajoitteitaan. Kurssista ei voi saada vapautusta ilman mitään suoritetta. Haluttiin myös, että opiskelijat tutustuisivat joka tapauksessa Moodleen ja sinne tuotettavaan perehdytyksen tietovarastoon. Tästä yhdistelmänä kehitettiin perehdytyksen vaihtoehtoinen suoritustaparakenne Moodle-testin muotoon.

Tulevan vuoden aikana tietovarastoa luodaan ja kehitetään menetelmät perehdytyssooritteiden tekemiseen ja niiden arviointiin. Tätä menetelmää voidaan hyödyntää kaikissa sellaisissa kurseissa, joissa on kokonaisuuksia, joista opiskelijat haluavat aiemman osaamisen perusteella hyväksiluennan, mutta järjestelmän takia, siitä pitää saada jokin konkreettinen suorite tai osaamisen näyttö.

Asiasanat: muuntokoulutus, kiinnittyminen, sitoutuminen, perehdytys

Sisällysluettelo

1 Johdanto	4
2 Perehdytys ja kiinnittyminen	6
2.1 Perehdytyksen termistöä	6
2.2 Perehdytyksen tarkoitus	6
2.3 Perehdytystapoja	8
2.4 Kiinnittyminen	9
2.5 Kiinnittymisen lajeja ja menetelmiä.....	10
2.6 Kiinnittymisen edut.....	11
3 Opiskelijoiden taustat ja opiskelujen eteneminen.....	13
3.1 Opiskelijoiden taustat.....	13
3.2 Opiskelijamäärät	14
3.3 Opintojen kesto	15
4 Perehdytyksen tarve ja nykytilanne	19
4.1 Perehdytyksen tarpeen tiedostaminen.....	19
4.2 Perehdytyksen antamisen tapoja	21
4.3 Nykyisin annettava perehdytys	22
4.4 Kyselytutkimus opiskelijoille	23
5 Toimenpiteet	26
6 Yhteenveto	29
Lähteet.....	30
Liite	32
Liite 1: Kyselytutkimuksen sisältö.....	32

1 Johdanto

Tampereen teknillisen yliopiston (jatkossa TTY) Porin yksikössä koulutetaan diplomi-insinööreiksi nykyisin vain ns. muuntokoulutettavia. Tämä tarkoittaa sitä, että koulutettavilla on jo pohjalla joku soveltuva tutkinto. Hyväksyttävät pohjatutkinnot ovat insinööri, insinööri AMK, datanomi ja IT-tradenomi. Yhteistä näille on se, vaikka ne ovatkin nykymittapuun mukaan korkeakoulututkintoja, että niissä opetus varsin koulumaista ja ammattiin valmistavaa.

Teknillisen yliopiston opetuksen suurimmat erot ammatilliseen korkea-asteeseen ja opistoihin ovat, että se antaa laajempia valmiuksia omaksua tulevan ammatin taitoja ja asettaa akateemisen vapauden takia opiskelijalle omaa vastuuta opinnoistaan. Laajempi valmius tarkoittaa sitä, että yliopistokoulutuksessa opiskelijaa yritetään ohjata ja opettaa omaan kriittiseen tiedonhakuun. Tämä auttaa muuttuvissa työtehtävissä kehittämisessä, mutta poikkeaa merkittävästi, varsinkin useampia vuosia sitten valmistuneiden insinöörin, aiemmasta opiskelusta.

Tähän opiskelutavan muutokseen, *opiskelemaan oppimiseen*, on useamman vuoden ajan TTY:n Porin yksikössä tarjottu opiskelijoille kurssia ”Johdatus yliopisto-opintoihin”. Kurssi on koostunut opintohallinnon, terveydenhoidon, ATK-palveluiden, kirjaston, opiskelijaravintolan, tilapalveluiden ja kielikeskuksen ja ammattiaineiden henkilöiden pitämistä teemaluennoista ja harjoituksista.

Opiskelun alkuvaiheessa eivät opiskelijat vielä ymmärrä tämän opastuksen hyödyllisyyttä ja ovat olleet osaksi vielä sen ajan töissä. ”Porkkanana” tarjottiin kurssista opintopiste, jos opiskelija suorittaa tietyn määrän osakokonaisuuksista. Sekään ei kaikkia innostanut, mutta kuitenkin jälkeensä nekin, jotka eivät olleet suorittaneet sitä, kaipaivat tietoa. Seuraava kokeilu oli ”keppi”, eli kurssista tuli pakollinen. Tällä tavalla kaikki saavat tiedot talon tavoista. Samalla kurssin sisältöä hajautettiin alkupäivien lisäksi pitkin syksyn ensimmäistä periodia. Tämä on auttanut siinä, että opiskelijat suorittavat paremmin tätä kokonaisuutta.

Tässä kehittämishankkeessa tutkitaan sitä, minkälaista perehdytystä opiskelijat itse haluaisivat ja miten se olisi toteutettavissa. Työn taustana on opiskelijoille ja opiskelijoiden tukitehtävissä työskenteleville tehdyt haastattelut sekä opiskelijoille tehty kyselytutkimus. Hankkeen vaikutus aloittaville opiskelijoille näkynee syksyn 2011 aloittaville opiskelijoille. Kehittämishanke on rajattu niin, että käytännön toteutuksen tekeminen ei kuulu tähän tehtävään.

Tässä työssä keskitytään perehdytyksen ja kiinnittymisen teoreettiseen tarkasteluun, TTY:n Porin yksikön opiskelijoiden taustojen kartoitukseen sekä heille annettavaan perehdytykseen ja suunnitelmaluonnokseen uudistetun perehdytyksen rakenteesta. Työstä rajataan pois perehdytyskurssilla ja opintojen aikana käytettävien perehdytysmenetelmien ja kiinnittymiskeinojen valinta.

Luvussa 2 esitetään hankkeen teoreettinen viitekehys. Luku 3 käsittelee opiskelijoiden taustoja, opiskelijamäärää (volyymin esittely) ja opintojen kestoaikaa. Luvussa 4 määritellään perehdytyksen tarpeen taustoja sekä esitellään nykyinen perehdytys. Luku 5 sisältää ehdotetut toimenpiteet tulevien vuosien perehdyttämiseen. Yhteenvedossa tuodaan hankkeen keskeiset tulokset tiivistetysti esille.

2 Perehdytys ja kiinnittyminen

2.1 Perehdytyksen termistöä

Perehdyttämiseen liittyy muutamia käsitteitä. Näihin käsitteisiin konkretiaa tuovat esimerkiksi lähteinä mainitut Hyppänen, Kjelin ja Kuusisto sekä Honkaniemi ym. Keskeisimmät on selvitetty seuraavassa luettelossa:

- Perehdyttäminen eli kokonaisuus, jossa uudelle henkilölle opetetaan keskeiset asiat, jotta hän voi menestyksekkäästi hoitaa sitä tehtävää, johon hänet on nimetty (Hyppänen 2007, 194–195).
- Perehdytettävä eli uusi työntekijä perehtyy aktiivisesti työhönsä ja yrityksen toimintaan (Kjelin & Kuusisto 2003, 247).
- Perehdyttäjä eli uudelle työntekijälle nimetään henkilökohtainen perehdyttäjä, jonka ei ole aina oltava esimies, vaikka tämä onkin viime kädessä vastuussa perehdyttämisestä. Tärkeintä on, että perehdyttäjä tuntee hyvin työtehtävät ja työpaikan toimintatavat. (Honkaniemi, Junnila, Ollila, Poskiparta, Rintala-Rasmus & Sandberg 2007, 158.)

2.2 Perehdytyksen tarkoitus

Kuten Ketola 14.6.2010 puolustamassaan väitöskirjassa toteaa ”perehdyttäminen on osa hyvää henkilöstöjohtamista” (Ketola 2010, 50). Perehdytys on ihmisen tai eläimen opastamista johonkin tehtävään tai käytänteeseen. Sillä tarkoitetaan monesti työhön opastamista. Tavoitteena on, että perehdytys antaa perehdytettävälle valmiudet toimia tehokkaasti ja turvallisesti siinä, mihin hänet perehdytetään. Perehdyttäminen voi tapahtua myös työtapojen tehostamiseksi jo työssä oleville (Ketola 2010, 52).

Yrityksissä on varsinkin työturvallisuuden puolella jopa säännelty asetuksin ja laein tehtäviä, joihin pitää antaa määrämuotoinen perehdytys (Työturvallisuuslaki 738/2002, 3§, 14§ ja 16§). Erikseen on säädetty nuorille työntekijöille annettavasti perehdytyksestä. Oppilaitoksissa on säädösten vaatimia lähinnä laboratorioden turvallisuuteen liittyviä perehdytysvelvoitteita. Yleisintä perehdytys on opiskelijoiden järjestelmällinen pereh-

dytys työssäoppimisjaksoilla, koska teknisen alan yliopisto-opinnoissa nämä oppimisyksöt ovat yleisesti teollisuudessa, jolloin työturvallisuuslaki koskee niitä.

Lähes kaikissa oppilaitoksissa aloittavia opiskelijoita perehdytetään, mutta ei järjestelmällisesti ja kokonaisvaltaisesti. Pääosin perehdytyksellä pyritään mahdollistamaan opiskelijan itsenäinen suoriutuminen oppilaitoksessa ja sen ympäristössä. Kuten Kangas ja Hämäläinen toteavat, pitää perehdyttämisessä huomioida perehdytettävän opiskelijan omat tarpeet ja taustat (Kangas & Hämäläinen 2007, 4–5). Tämä onkin minimivaatimus perehdytykselle.

Erityispiirteenä yliopisto-opiskelijoiden perehdytyksenä on se, että heille pyritään opastuksen avulla luomaan osittain uudenlaista työskentelytapakulttuuria. Toki joissakin työpaikoissakin todennäköisesti menetellään näin. Opiskelijat ovat aiemmissa opinnoissaan tottuneet hyvin koulumaiseen ja valmiiksi suunniteltuun opiskeluun. Yliopisto-opinnoissa opiskelijalla itsellään on suurempi vapaus ja vastuu opintojen rakenteen ja sisällön valinnoista.

Sirén on tullut siihen tulokseen, että varsinkin yliopistossa opiskelevalle opiskelijalle akateeminen identiteetti on tärkeä asia (Sirén 15.8.2010). Suoritusjärjestys eri kursseille on opiskelijalla vapaasti valittavissa. Perehdytyksessä pitäisi pystyä tarjoamaan perehdytettävälle työkalut ja -menetelmät, jotka mahdollistavat tehokkaan ja tarkoituksenmukaisen työskentelyn. Opiskelijalle tämä tarkoittaa sekä opintojensa suunnittelun että niiden varsinaisen suorittamisen onnistumista.

Lepistön mukaan hyvällä perehdytyksellä voidaan opiskelijan aikaa vapauttaa opintojen käytännön järjestelyistä varsinaiseen opiskeluun (Lepistö 2004, 57). Näin saavutetaan joko opiskelijan parempi arki (lisää vapaa-aikaa) tai nopeampi valmistuminen samalla työmäärällä. Molemmat näistä ovat hyviä tavoitteita. Erola toteaa, että opiskelijan kannalta ensimmäinen vaihtoehto pitää mielen virkeämpänä ja siten edesauttaa mielen ja kehon terveyttä (Erola 2004, 16). Jälkimmäinen vaihtoehto mahdollistaa työelämään siirtymisen aikaisemmin pätevänä työnhakijana. Tämä on ainakin päättäjien korvissa mukavalta kuulostava ajatus.

2.3 Pehdytystapoja

Pehdyttämisen oppaissa kerrotaan, että sitä voidaan antaa:

- kirjallisesti,
- suullisesti tai
- muulla tavoin (Kjelin & Kuusisto 2003, 217–224)

Kirjallisesti annettava pehdytyksen hyötynä on se, että pehdytettävä voi myöhemmin tukeutua materiaaliin itsenäisesti tai häntä voidaan kehottaa tutustumaan siihen uudelleen ongelmatilanteen ilmetessä. Pelkkä kirjallinen pehdytys luo ongelman vastuuttamiseen. Voidaanko olettaa, että pehdytettävä itsenäisesti opiskelee koko pehdytysmateriaalin ja sisäistää sen?

Suullisessa pehdytyksessä, varsinkin massaluennolla järjestettävässä, voi vuorovaikutus olla varsin heikkoa. Pienryhmän tai yksittäisen henkilön suullinen dialoginen pehdytys on toinen ääripää, jossa vuorovaikutuksessa käydään asiat läpi. Pelkkä suullinen pehdytys ilman kirjallista tukimateriaalia luo tilanteen, jossa pehdytettävä ei voi jälkikäteen tukeutua itsenäisesti pehdytysmateriaaliin, vaan hänen on kysyttävä pehdyttäjältä asiaa uudelleen. Hyvä puoli on se, että näin pehdyttäjät tiedostaa jatkossa, mitkä ovat olleet ongelmallisia kohtia hänen antamassaan ohjeistuksessa.

”Muu tapa” on yleisimmin näyttämällä pehdyttämistä. Tämä toimii hyvin esimerkiksi oppilaitoksen tietojärjestelmien esittelyssä ja oppilaitoksessa liikkumisessa. Tarkasti ottaen tähän voisi kuulua myös ne tilanteet, joissa pehdyttäjät sekä jakaa kirjallista materiaalia että kertoo suullisesti asian. Laboratorioiden turvallisuusohjeistuksessa tämän kategorian pehdytys on tärkeää. Myös multimediata materiaali kuuluu tähän kategoriaan.

Pehdyttämistapoja voidaan ryhmitellä myös pehdyttäjän perusteella. Pehdyttäjänä voi toimia:

- vertaishenkilö (tutor),
- vastuuhenkilö (opintosihteeri, aineopettaja) tai
- auktoriteetti (rehtori, ammattiaineen johtaja). (Ttk 2007, 2-3).

Tutorperehdytyksessä kommunikointi on luultavimmin vuorovaikutteista. Toisaalta tässä tutoria vastuutetaan paljon, sillä hänen pitää kyetä hallitsemaan asian eteneminen niin, ettei keskustelun poiketessa sivupoluille jää tärkeitä kokonaisuuksia käsittelemättä.

Vastuuhenkilön antama perehdytys on tyypillisesti ammattimaista ja rakenteista. Siinäkin opiskelijat uskaltavat kokemusten perusteella kuitenkin kysellä asioita, jotka ovat jääneet askarruttamaan mieltä.

Auktoriteetti perehdyttäjänä on aika harvinainen valinta. Näin toimien ei luultavasti synny keskustelua perehdyttäjän ja perehdytettävien välille, mutta toisaalta vastaanotto on vähemmän kyseenalaistavaa. Oppilaitoksen sääntöjen ja opiskelusäädösten esittäjänä auktoriteettitason henkilö voi olla hyväkin valinta.

Perehdyttämiseen liittyy koko opiskelijajoukon (massaperehdytys) lisäksi myös henkilökohtaista perehdytystä. Näitä tilanteita ovat esimerkiksi henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan (HOPS) liittyvät HOPS-keskustelut. Näitä hoitavat yleensä virkavastuun piirissä olevat palkatut työntekijät (opintosuunnittelijat, tutor-opettajat jne), koska tutor-opiskelijoiden vastuuttaminen oikeiden ja täsmällisten tietojen antamiseen, joskus monimutkaisissakin opintosäädösten koukeroissa, on ongelmallista. Perehdyttämässä voidaan hyödyntää tarkastuslistaa, jollainen työtehtäviin perehdyttämiseen löytyy esimerkiksi Työturvallisuuskeskuksen internetsivustolta (Ttk 2007). Perehdyttäminen ei ole vain muutamien tuntien tai opiskelun aloitusviikon suorite, joka on hetkessä ohi. Se kestää pidempään ja sisältää sekä suunniteltuja että suunnittelemattomia asioita. (Ketola 2010, 154.)

2.4 Kiinnittyminen

Eräs työelämässä käytettävä johtamisen apukeino on henkilöstön kiinnittyminen / kiinnittäminen. Tästä keinosta on aiemmin käytetty nimitystä sitouttaminen. Siinä työntekijät pyritään saamaan asettumaan yrityksen arvojen ja tavoitteiden taakse vahvemmin, kuin mitä ilman kiinnittymiskeinoja onnistuisi. Ruohotien (2006) mukaan tehokkaan kiinnittymisen aikaansaamisessa auttaa identiteettiä muokkaava työstävän minäkäsityk-

sen hyödyntäminen (Ruohotie 2006, 119). Heikkilän mukaan tämä on lataukseltaan melko neutraali sana johtamistoimiin liitettäessä (Heikkilä, 2010).

Kiinnittymisen luoja ei aseta pakkoa, vaan ennemminkin tavoitteisiin kiinnittyjät asettuvat rooliinsa itsenäisesti ja saavat tästä itselleen sellaista etua, joka motivoi heitä. Opiskelijoiden kiinnittymisessä voidaan pääsääntöisesti noudattaa samoja periaatteita, kuin yrityksen työntekijöiden kohdalla käytetään. Motivoinnin välineet voivat tosin vaihtua.

2.5 Kiinnittymisen lajeja ja menetelmiä

Kiinnittymiseen / sitouttamiseen liittyy kiinteästi palkitseminen. Palkitsemisen eri muotoja käsitellään myöhemmin tässä alaluvussa. Palkintona voi Björklundin ajatusten mukaan olla esimerkiksi rahallinen kannustin, mielihyvän tunne, sponsorointi johonkin tilanteeseen tms. (Björklund 2008, 20–21). Kokonaisuudessa kiinnittyminen katsotaan tapahtuvaksi tyypillisesti opintojen ajaksi, mutta voi olla kestoltaan lyhyempikin. Lyhyempi kiinnittyminen voi olla, vaikka harjoituskurssin ryhmän johtajan palkitseminen projektin päättyessä.

Kiinnittymisen tarvetta ilmenee myös aikataulujen (esim. lukujärjestykset) noudattamiseen tai työrytmin yhtenäistämiseen liittyen. Opiskelijat hyväksyvät annetut aikataulurajoitukset ja tekevät työsuoritustaan niiden puitteissa. Ilman tätä ryhmäoppiminen ja ryhmätyöt eivät toimisi. Oppilaat asettuvat myös oppilaitoksen arvomaailman taakse. Sen sisältö voi liittyä etiikkaan ja ympäristökysymyksiin tms.

Kiinnittymisen aikaansaavia tekijöitä voi luoda yksittäinen opettaja, oppilaitos tai oppilaitosta ylempänä hierarkiassa oleva taho. Suhonen esittää, että ylimmän tason vaikutus on lähinnä keppi-porkkana -tyyppistä behaviouristista käytöksen ohjausta, jossa on etuja ja rangaistuksia (Suhonen 2009, 5). Näistä rahallisesti merkittävin kiinnittymisen aiheuttaja on opintotukijärjestelmä omine rajaehdoineen. Tässä työssä ei käsitellä näiden vaikutuksia.

Säännökset, joilla säädetään tai tullaan myöhemmin säätämään opintojen kestoajoja ja keston mahdollista riippuvuutta opintojen maksullisuuteen, voidaan tulkita tehokasta

kiinnittymisestä edesauttavaksi tekijäksi. Uutena kiinnittymisen luojana on ns. muutosturva koulutussitoumus, jossa tuotannollisin ja taloudellisin syin irtisanottu työtön voi hankkia itselleen uuden ammatin ja saa opintojen ajalta ansiosidonnaista päivärahaa tai sen ehtojen täyttymättä työttömyyspäivärahaa. Tässä tapauksessa opiskelija joutuu selvittämään rahoittajalle opintojensa etenemistä säännöllisesti. (MOL Muutosturva 2010, 3)

Oppilaitoksen tarjoama kiinnittymisen kannustin voi olla valmistumisaikaan ja arvosanojen hyvyyteen liittyvää palkitsemista. Hyviin suorituksiin tai suoritusaikoihin päässyt opiskelija voi saada palkkionsa jo opintojen aikana, esimerkiksi joillekin kursseille hakevut voidaan valita opintomenestyksen perusteella. Tällaista valintaa voidaan suorittaa yleensä vain sellaisille kursseille, joilla on hakijoita enemmän kuin on paikkoja. Tosin joillekin syventävien aineiden kursseille voidaan aivan perustelluista syistä asettaa rajaksi peruskurssin hyvät tiedot. Mikäli syventävä jatkokurssin on sisällöltään vaativa, pitää opiskelijan osoittaa taidot jo peruskurssilla.

Yksittäinen opettaja voi toimillaan kiinnittää opiskelijan omaan kurssiinsa tai kurssikonaisuuteen. Valintakriteeri tai kannustin voi olla lähes pakottavaa: ”tulemalla tälle kurssille sitoudutte suorittamaan kaikki nämä harjoitukset tämän vuoden aikana” tai vähemmän pakottavaa ”parhaiten suoriutuvat pääsevät tutkimusryhmääni kesätutkijoiksi”.

2.6 Kiinnittymisen edut

Kiinnittymistä ei varsinaisesti vaadita perehdytykseen, mutta se auttaa tulosten saavuttamisessa. Sen onnistuessa siitä hyötyvät ainakin:

- valtio
- oppilaitos
- opiskelija
- työmarkkinat

Näiden lisäksi on mahdollista, että hyötyä jaetaan oppilaitoksen sisällä. Silloin mahdollisia hyötyjiä ovat ammattiaine, opettaja ja tutkimusryhmä. Jaetun hyödyn periaatteena on se, että opiskelijaan panostavat tahot saavat panostukselleen vastinetta. Yliopisto-

maailmassa jakoa suoritetaan esimerkiksi päättöissä, joiden ohjaus on useamman eri laitoksen (tyypillisesti kahden) vastuulla. Myös opintopisteitä jyvitetään sellaisten kursien osalta, joiden opettajat tulevat eri tiedekunnista.

Valtion saama etu on se, että valmistunut siirtyy etuuksien saajan roolista verojen maksajaksi. Valtio saa työntekijäsektorille osaamista ja työvoimaa, jonka panoksista kansakunnan bruttokansantuote muodostuu.

Oppilaitoksen saama etu on sekä rahallista että aineetonta. Rahallinen osuus on valtion tuloperustainen osuus yliopistonbudjettiin (Opetusministeriö 2009, 12). Keskeyttävät ja valmistumattomat opiskelijat eivät tuota kuin hieman budjettirahoitusta (opintopisterahat), mutta valmistuva tuo merkittävästi enemmän rahaa (tutkintopisteet). Aineetonta etua oppilaitokselle ovat esimerkiksi hyvin tiedoin sieltä valmistuneiden antama tunnustus oppilaitokselleen tai positiiviset maininnat viestimissä.

Opiskelija hyötyy itse valmistumisestaan, koska silloin on mahdollisuus siirtyä työmarkkinoille osaavana ammattilaisena. Hyvin kiinnittynyt opiskelija valmistuu usein myös hyvin arvosanoin. Näin hänestä on kypsynyt osaava ammattilainen. Työmarkkinat hyötyvät opiskeluaikana organisaatioonsa kiinnitetystä (kesätyöt, opinnäytetyö, stipendit jne.) opiskelijasta sitten, että hän suurella todennäköisyydellä hakeutuu opintojaan tukeneen yrityksen palvelukseen osaavana ammattilaisena.

3 Opiskelijoiden taustat ja opiskelujen eteneminen

3.1 Opiskelijoiden taustat

Tampereen teknillisen yliopiston Porin yksikköön tulevat opiskelijat ovat lähes kaikki muuntokoulutettavia (TTY - Porin yksikkö – Opiskelu 2010). Heillä on taustanaan joko insinöörin, insinööri-AMK:n, tradenomin (tietotekniikka) tai datanomin tutkinto. Näistä kauppaopiston tai ammattikorkeakoulun liiketalouden ohjelmistopuolen koulutuksen taustalla sisäänotettuja on ollut vasta lukuvuonna 2009–2010, joten heidän osaltaan ei ole historiatietoa opintojen sujumisen osalta.

Muuntokoulutettavien lisäksi hakijoita voi tulla myös soveltuvan yliopistotutkinnon pohjalta, esimerkiksi tietojenkäsittelyn koulutusohjelmasta kandidaatintutkinnon suorittaneita. Ns. avoimen yliopiston väylän kautta tulee vuosittain joitakin hakijoita. He ovat suorittaneet avoimessa yliopistossa tai yliopistollisissa täydennyskoulutusta tarjoavissa opintopalveluissa vaaditun 60 opintopisteen opinnot hyvällä menestyksellä. Näiden kaikkien lisäksi on vielä viitenä vuonna lukuvuonna ollut myös ylioppilaspohjainen sisäänottokiintiö, mutta viimeisetkin heistä ovat jo valmistumisvaiheessa. (TTY - Porin yksikkö – Hakutiedot insinööreille 2010.)

Taustojen suhteen opiskelija-aines on siis varsin heterogeeninen. Vaikka pääosa valituista on muuntokoulutettavia insinöörejä tai ammattikorkeakouluinsinöörejä, niin heidänkin taustansa eroavat melkoisesti. On juuri valmistuneita työttömäksi jääneitä tietotekniikan ammattikorkeakouluinsinöörejä ja jopa parikymmentä vuotta teollisuudessa työskennelleitä ns. opistoinsinöörejä aivan toiselta alalta. Taustojen heterogeenisuus asettaa sekä alkuvaiheen perehdytykselle että varsinaiselle opetukselle haasteita. Vaikka opiskelija-aines on ikä- ja taustajakaumaltaan monipuolinen, pitää todeta, että suurta vaihtelua aloitushetken osaamistasossa ja matemaattisissa taidoissa on täysin samanlaisella taustalla aloittavillakin.

Muuntokoulutuksessa ei ole ollut useampaan vuoteen enää pääsykoetta, vaan valinta on tehty aiemman tutkinnon keskiarvon (ilman opinnäytetyötä) ja työkokemuksen perusteella. Soveltuvan aiemman yliopistotutkinnon aloja on mainittu koulutusohjelmittain hakusivustolla (TTY-Porin yksikkö – Hakutiedot yliopistotutkinnon suorittaneille

2010). Lähialat noudattelevat samoja suuntaviivoja kuin muissakin yliopistoissa. Tällaisia aloja ovat esimerkiksi matemaattis-luonnontieteelliset tutkinnot tiedeyliopistoissa. Joka vuosi tässä soveltuvan tutkinnon osuudessa ei ole yhtään hakijaa, mutta joskus on useampiakin alaa vaihtavia yliopistotutkinnon jo suorittaneita.

Teollisuustalouteen on määritelty lisäehtoja, johtuen siitä, että tämä koulutusohjelmaan on eniten hakijoita suhteessa aloituspaikkoihin. Sinne käytännössä pitää olla hyvin läheisen alan tutkinto, koska etusija on 25op aineopintoja aiemmin suorittaneille. Lisäksi tutkinnon keskiarvoksi vaaditaan siellä vähintään 3,5 / 5.

3.2 Opiskelijamäärät

Vuosittaiset sisäännotot ovat vaihdelleet eri koulutusohjelmissa suuresti. TTY:n tilastoinnista löytyy tiedot vuosilta 2003–2010. Tuota ennen oli varsinkin tietotekniikassa jopa 110 opiskelijan sisäänottoja, jos huomioidaan avoimen yliopiston väylän kautta sisään tulleet. (Honko 2010.)

Porin yksikön hakijakanta on erilainen kuin muissa yliopiston koulutusohjelmissa, johtuen muuntokoulutuksesta. Tilastoja analysoiden kuitenkin huomataan, että yksikön sisällä on eri koulutusohjelmissa keskimäärin melko samankaltaisia opiskelijoita, jos tutkitaan paikan vastaanottamista ja valmistumisen suhdelukuja.

Kolmeen koulutusohjelmaan otetaan vuosittain yhteensä noin 80–120 aloittavaa opiskelijaa. Osa heistä opiskelee teoriaopinnot kahdessa vuodessa. Keskimääräinen lähiopintojen kestoaika on noin 2,25 vuotta. Näin voidaan laskea aktiivisia lähiopintoihin osallistujia olevan noin 250 opiskelijaa. Kun opiskelijat vielä jakaantuvat eri ammattiaiaineisiin, mahdollistavat pienehköt ryhmäkoot varsin yksilöllisen ohjauksen opinnoissa kurseittain. Tätä tosin tarvitaankin, koska ammattiaiaineissa on yleensä valtaosa sellaisia opiskelijoita, joille kyseinen aine on aiemmin täysin vieras. Normaalissa tutkintokoulutuksessa on tietysti myös näin, mutta siellä ei teoriaopintoja viedä läpi näin nopealla tempolla. (Honko 2010.)

Opiskelijämäärätilastoissa näkyy monesti suuria jopa edellä mainittuun verrattuna kolminkertaisia lukuja. Tämä selittyy sillä, että vuosittain valmistujia on vähemmän kuin tutkinnon aloittajia. Harva opintonsa keskeyttävä ilmoittaa lopettavansa, vaan ajattelee jatkavansa opintojaan myöhemmin. Nämä opiskelijat ilmoittautuvat läsnäoleviksi jo pelkästään opiskelijaetuuksien takia.

3.3 Opintojen kesto

Tässä kohdassa esitetyt luvut perustuvat TTY:n Porin yksikön opetuksen suunnittelijalta ja osastosihteeriltä saamiini tietoihin. Käytin haastatteluja lähdemateriaalin hankkimiseksi, koska kaikista tiedoista ei löytynyt painettua tai verkossa olevaa lähdettä.

Opiskelijoiden yksityisyydensuojan vuoksi, ei ole varsinaisesti tilastoituina opiskelija-kohtaisia, eikä siitä syystä vuosikurssikohtaisia, opintojen suoritusajkoja. Valmistumisen yhteydessä kuitenkin arvoja lasketaan koko laitoksen olemassaolon ajalta kumulatiivisesti. Keskimäärin tuotantotaloudessa on valmistuminen tapahtunut 3,5 vuodessa ja tietotekniikassa sekä elektroniikkatuotannossa 3,8 vuodessa. Näihin aikoihin sisältyy lähiopinnot ja päättötyö. Opintojen kesto on vuosien varrella hieman pidentynyt. Nopein valmistuja on suorittanut teoriaopinnot ja päättötyön noin kahdessa vuodessa. Pisimpään opiskellut valmistui tänä keväänä 17 vuoden opintojen jälkeen. (Nevanranta 2010.)

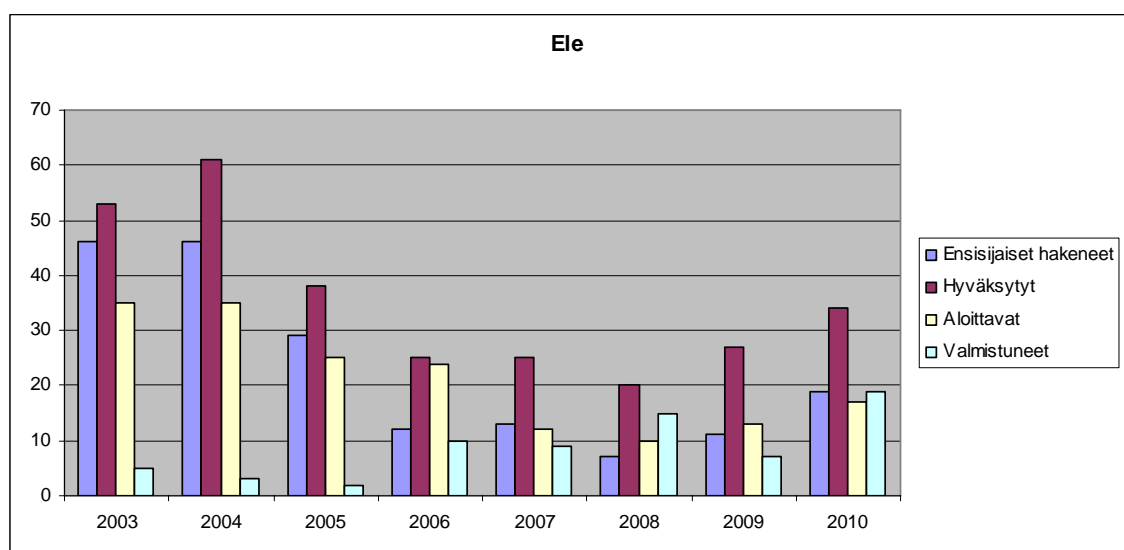
Vuosittaisen sisäänoton ja valmistujien määrän perusteella voidaan arvioida hieman miten opintojen kesto on muuttunut. 1990-luvun lopulla keskimääräinen valmistumisaika oli vielä 3,1 vuotta. Pidentyneeseen opintojen kesto on useitakin syitä. Yhä suurempi osa ainakin yrittää opiskella työn ohella. Porin yksikön on arvioitu, että jopa 60 % opiskelijoista suorittaa opintojaan vähintäänkin osan ajasta työn ohessa. Tämä vaikuttaa luonnollisesti valmistumisaikaan pidentävästi. Toinen opintoja pidentävä tekijä on opintokokonaisuuksien laajempi suorittaminen. (Honko 2010.)

Opiskelijat, jotka opiskelivat kokopäiväisesti, suorittivat monesti vain hieman minimimäärää enemmän opintoviikkoja (nykyisin opintopisteitä). Työn ohella opiskelevat ja jotkut ilman tietoa tulevasta työpaikasta olevat, eivät kiirehdi valmistumisestaan, vaan

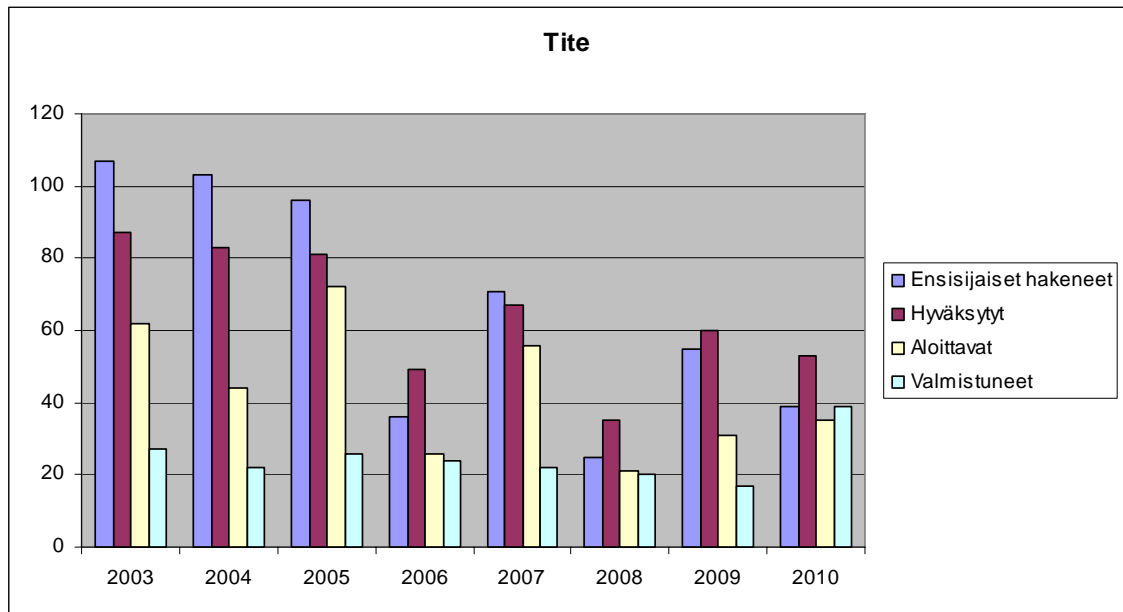
opiskelevat kaikkia heitä kiinnostavia aineita. Kolmas keskimääräisen opiskeluajan pidentymistä selittävä tekijä on se, että varsin nuori laitos vanhenee koko ajan. Toiminnan alussa ei voinut edes valmistua opiskelijoita, jotka olisivat olleet laitoksen kirjoilla yli 10 vuotta. Tänä vuonna heitä on valmistunut useitakin. (Nevanranta 2010.)

Jatkossa pitkään kirjoilla olleiden valmistuminen on melko epätodennäköistä muutaman vuoden ajan, sillä tämän kesän jälkeen kaikkien vanhojenkin opiskelijoiden pitää siirtyä uuden tutkintorakenteen piiriin. Siitä seuraa perusopintoihin uusia pakollisia kursseja. Nämä eivät innostane enää saattamaan valmiiksi yli vuosikymmenen roikkunutta keskeneräistä tutkintoa. Jos opinnoista on jäänyt puuttumaan vain muutama suoritus ja nyt pitäisi suorittaa uusia perusopintoja, herännyt kiinnostus voi helpostikin sammua.

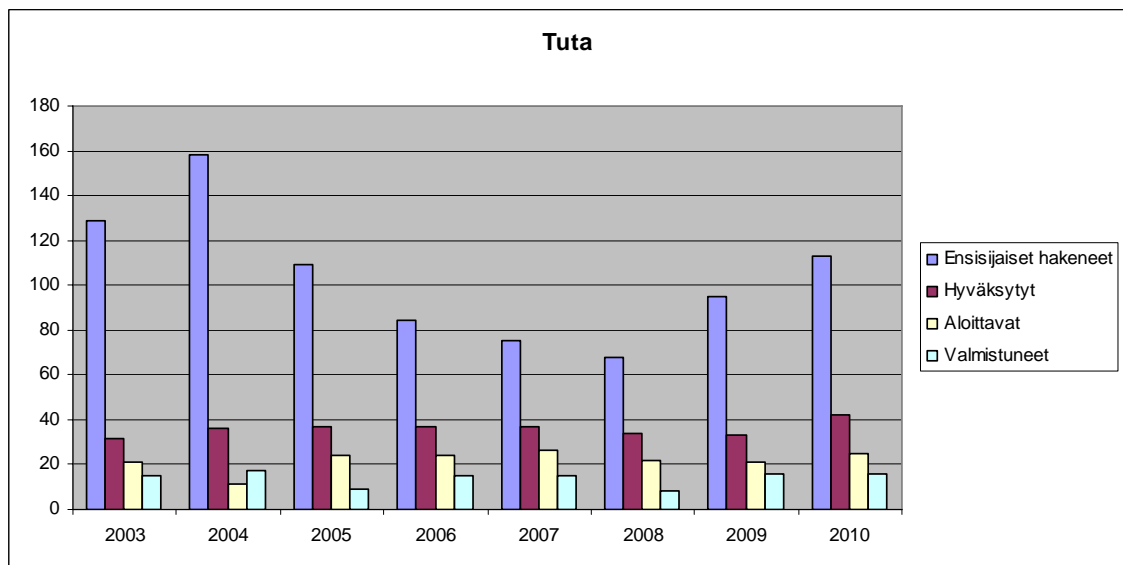
Oheisissa kuvioissa on esitetty koulutusohjelmittain ensisijaiset hakijat, hyväksytyt opiskelijat, paikan vastaanottaneet ja valmistuneet vuosittain. Kuviossa 1 on esitetty elektroniikkatuotannon vertailutiedot vuosilta 2003–2010. Kuviossa 2 on vastaavat tiedot tietotekniikan osalta ja kuviossa 3 tuotantotalouden osalta. Huomioitavaa on se, ettei valmistuneiden määrän kuulukaan seurata aloittavien muutoksia suoraan, vaan viiveellä. Kuitenkin on havaittavissa, että jokaisessa koulutusohjelmassa häviötä tapahtuu niin hyväksyntä–aloitus kuin aloitus–valmistuminen vaiheissa. Poikkeuksena ovat vuonna 2010 valmistuneet, joita on tutkintouudistuksen vuoksi enemmän kuin normaalivuosina.



Kuvio 1: Elektroniikkatuotannon opiskelijamäärän kehitys eri opiskelun vaiheissa vuosilta 2003–2010 (Honko 2010)



Kuvio 2: Tietotekniikan opiskelijamäärän kehitys eri opiskelun vaiheissa vuosilta 2003–2010 (Honko 2010.)



Kuvio 3: Tuotantotalouden opiskelijamäärän kehitys eri opiskelun vaiheissa vuosilta 2003–2010 (Honko 2010.)

Seuraavalla sivulla olevassa taulukossa 1 on esitetty suhdelukujen avulla, kuinka suuri osa opiskelijoista on siirtynyt vuosien 2003–2010 aikana vaiheesta ”opiskelijaksi hyväksyntä” opinnot aloittavaksi opiskelijaksi ja vastaavasti kuinka moni opinnot aloittanut on valmistunut diplomi-insinööriksi. Taulukosta havaitaan, että suhdeluvut ovat varsin samankaltaisia lukuun ottamatta elektroniikkatuotannon aloitus–valmistuminen suh-

delukua. Opintojen keskeyttäminen virallisesti ei ole kovinkaan tavallista. Nämä opiskelijat vain lopettavat läsnäolon ilman mitään ilmoitusta keskeytyksen syystä. Siksi asian tutkiminen tarkemmin on hankalaa. Huolestuttavaa on se, että oppilaaksi hyväksynnästä valmistumiseen häviö (yhdistetty kerroin) on 61–75 %. Kuten edellä on todettu, aivan näin suuri hävikki ei ole, sillä diplomityönsä kirjoittamis- tai mietintävaiheessa on satoja opiskelijoita.

Taulukko 1: Suhdeluvut opintosuuntien mukaan ajalta 2003–2010

	Hyväksyntä - aloitus	Aloitus - valmistuminen
Ele	0,60	0,41
Tite	0,67	0,57
Tuta	0,60	0,64

Valmistuneiden määrät ovat olleet viime vuosina (2007–2009) n. 40–46 opiskelijaa. Työn ohessa opiskelevien määrää ei ole tiedossa. Lisäksi osa-aikaisesti opiskelevien tilanteet vaihtelevat. Osa heistä pitää vuorotteluvapaata 1 vuoden ja jatkaa sitten työn ohessa, mutta osa opiskelee koko tutkinnon työn ohessa. Karkea arvio, että n. 60 % suorittaa tutkintoa työn ohessa. Joillakin on mahdollista käyttää 1–2 päivää viikossa opintoihin). (Nevanranta 2010.)

4 Perehdytyksen tarve ja nykytilanne

4.1 Perehdytyksen tarpeen tiedostaminen

Tarve perehdytykseen tiedostettiin, tai ainakin sitä ryhdyttiin antamaan, kun Tampereen teknillisen yliopiston Porin yksikköön ryhdyttiin ottamaan ylioppilaita. Tuota ennen kaikki koulutettavat olivat muuntokoulutettavia. He suorittivat varsin sisällöltään varsin yhtenevää koulutusta, joka oli vielä tarkasti lukujärjestyksellä organisoitu. Lisäksi muuntokoulutettavat ovat ylioppilaita keskimäärin yli 10 vuotta vanhempia ja siten enemmän omasta tekemisestään vastuuta ottavia ja itseohjautuvia. Siten osaan nykyisen perehdytyksen osa-alueista ollut edes tarvetta. Valtaosa muuntokoulutettavista oli insinööristä diplomi-insinööriksi opiskelevia ja joukossa muutamia soveltuvan yliopistotutkinnon kautta sisäänotettuja. (Nevanranta 2010.) Osa insinööripohjalta tulleistakin haluaa tätä perehdytystä itselleen. Tämän voi päätellä siitä, että he osallistuvat perehdytykseen vaadittua minimimäärää enemmän tunneille.

Ylioppilaille lukion kurssimuotoinen opiskelu on ollut yliopiston periodiajattelun kannalta yhtenevää, mutta erojakin on. Suurin ero on se, että teknillisissä yliopistopinnoissa ei ulkomuistilla pelkästään pärjää, vaan on opeteltava, jos ei jo osaa, päättelymenetelmiä ja loogista ongelmanratkaisua. Toinen ero on se, että teknillisessä yliopistossa ei yleensä samasta aineesta ole eri kursseja vrt. lukion biologian kurssit, jotka käsittelevät eri aiheita. Suurin osa kursseista on saman aineen edellisen kurssin tietoja syventäviä kursseja. Tämä vaatii muistitekniikan kehittämistä, koska vanhoja asioita ei saa unohtaa. Opiskelijalle on hyödyksi esimerkiksi miellelyhtymä- tai käsitekarttojen tekniikoiden tunteminen. Niitä muistiinpanotekniikkoina käyttäen on helpommin hahmotettavissa, miten uusi opittu asia nivoutuu vanhoihin tietoihin.

Lukujärjestyksien koostamiseen ovat tämän päivän lukiolaiset jo tottuneet luokattomissa lukioissa. Niissä tosin on valinnan vapautta ehkä enemmän kuin teknillisen yliopiston kursseissa. Tällä tarkoitan sitä, että lukiossa ei säännellä niin tarkkaan, mitkä kurssit pitää olla suoritettuna tietylle kurssille tullessa.

Yliopistossa opiskellessa opiskelijan omalla vastuulla on tarkastaa opinto-oppaasta se, mitä kursseja tai niiden tietoja on toisen kurssin esitietovaatimuksena. Lukujärjestykseen voi tulla helpostikin 3 oppimistapahtumaa samanaikaisesti. Tällöin on osattava priorisoida osallistumisesta saatava hyöty. Varsinaisesti tuota hyödyn maksimointia ei opeteta perehdytyksessä, mutta ideoita siihen annetaan. Pitää miettiä esimerkiksi sitä,

- vaaditaanko joltain samanaikaisista oppitunneista jollakin läsnäoloa,
- saako jostain läsnäolosta lisäpisteitä tai
- onko kurssin oppimateriaali niin vaikeaselkoista, ettei sitä pysty itsenäisesti opiskelemaan
- avautuvatko laskuharjoituksissa kurssin asiat paremmin kuin itse tehden
- auttaako oppitunneille osallistuminen hyvän harjoitusryhmän tai -parin saamisessa.

Opiskelijoiden itseohjautuvaa ryhmäytymistä tai opettajan ohjaamaa ryhmäyttämistä tarvitaan niin ryhmän yhtenäisyyden luomiseksi kuin tavoitteisiin kiinnittymiseksi. Yksin puurtava opiskelija voi kiireisenä ja hankalana hetkenä jättää jopa opiskelunsa kesken, mutta jos takana on ryhmän aiheuttamaa sosiaalista motivaatiota, hän ehkä jaksaa jatkaa ponnisteluja. Perehdytyksessä on tarve saada vuosikurssi kiinnitettyä tavoitteisiin sekä tasokkaaseen opiskeluun että valmistumiseen tavoiteajassa tai sitten edes joskus myöhemmin.

Opintohallinnon mukaan jopa 60 % Tampereen teknillisen yliopiston Porin yksikön opiskelijoista opiskelee työn ohessa jossain mielessä. Osalla tämä tarkoittaa ilta- tai viikonlopputöitä, mutta osa on täysipäiväisesti töissä opintojen ohelle. Perehdytykseen tämä luo paineita henkisen ja fyysisen kuorman kohtuullisena pitämisen ohjeistukseen. Koska ryhmät ovat pienehköjä, ei ole mahdollista tehdä päiväopintoihin omaa ryhmää työn ohessa opiskeleville. Jos heille voitaisiin luoda oma ryhmä, voisi sen ryhmäytymisen kiinnittää heitä tavoitteissa pysymiseen. Jo ennen opiskelijaksi valintaa kerrotaan niille, joiden tiedetään aikovan opiskella työn ohessa, opiskelun luonteen täysipäiväisyydestä sekä mahdollisuudesta opiskella ”työn ohessa ohjelmissa”. Niin sanottuja työelämän DI-koulutuksia on alkanut noin 2–4 vuoden välein erilaisin rahoitustaustoin.

Perehdyttämisessä on pyritty esittelemään opiskelijoille henkilökuntaa, jotta opiskelijat uskaltautuisivat paremmin tulla tapaamaan heitä. Monesti opiskelijan vaikeudet ja epäselvyydet ovat henkilökunnalle tuttuja asioita ja ohjeet niihin helpottavat opiskelijan opiskelua tai opiskeluelämää. Opettajia kehoitetaan suhtautumaan positiivisesti opiskelijoiden ns. tyhmiinkin kysymyksiin. Tuo suhtautuminen on kyllä useimmilla opettajilla luonnostaan ”päällä”.

Opiskelijat ovat, taustastaan riippuen, voineet tulla hyvinkin opettajajohtoisesta oppilaitoksesta. Vielä ammattikorkeakoulussa opettajan on opetettava sitä aihetta, joka tentissä kuulustellaan. Tämä on tietysti hyvä asia. Yliopistomaailmassa voi pahimmillaan olla niin, että oppimateriaali on aiheesta näkökulmasta A, opettaja opettaa näkökulmasta B ja tentissä kysytään näkökulmasta C. Eri näkökulmissa jopa aihekin voi vaihtua. Onneksi yleensä opettaja opettaa sitä, mitä hän tentissä kysyykin, mutta säädöksiensä mukaan niin ei tarvitse olla. Perehdytyksessä on siis tarvetta kertoa opiskelijoille, että heillä itsellään on vastuu oppimisestaan ja oppimateriaalien hankkimisesta. Oppilaitos ei voi kertoa, mistä oppikirjoja kannattaa tilata, mutta ilmoitustauluille voidaan laittaa tästä kertovia ohjelappusia.

4.2 Perehdytyksen antamisen tapoja

Perehdytyksen tapa voi olla tyyliltään erilaista, riippuen siitä mistä näkökulmasta asiaa lähestyy. Muutamia Porin yliopistokeskuksessa ja TTY:n Porin yksikössä käytettäviä menetelmiä ovat esimerkiksi:

- opintoihin perehdytys
- paikkakunnalle muuttavan tukeminen
- tutorointi
- mentorointi.

Näistä ensimmäinen vastaa lähinnä havaittuun tarpeeseen muodostettua nykyistä kokonaisuutta. Tämän rinnalla toimii opiskelijajärjestön tutorointijärjestelmä, Porin yliopistokeskuksen mentorointipalvelut ja Porin kaupungin muuttajapaketti. Paikkakunnalle

muuttava saa kaupungilta tervetuloitukseksi infopakettia sekä yhteistyökumppanien tietoja.

Luettelon kaksi viimeksi mainittua kohtaa eivät ole yliopistoyksikön virallista toimintaa, vaan sidosryhmien järjestämää omasta tarpeesta havaitsemisestaan lähteneitä toimia opiskelijoiden auttamiseksi. Tutor-opiskelijat auttavat opiskelijoita arkipäivän asioiden järjestelyssä ja opintojen käytänteissä. Mentorointipalvelu on lähinnä opiskelun päättötöiden tutkimussuunnitelmien laatimisessa opastamista ja niiden tutkimusmenetelmiin opastamista.

4.3 Nykyisin annettava perehdytys

Aloittavat opiskelijat saavat tietoa opiskelusta ja käytännön järjestelyistä sekä perehdytysviikon että ensimmäisen syksyn infopäivien tilaisuuksissa. Perehdytysviikolla heillä on ohjelmaa aamusta iltaan. Aihealueita ensimmäisen syksyn aikana ovat esimerkiksi seuraavat:

- Alkuinformaatiotilaisuus, käytäntöjä
- Kierros taloon, eri luokkatilat, opiskelijajyhdistys, ruokala
- Lukujärjestysten julkaisu ja niiden muokkaaminen itselle soveltuviksi
- Tentteihin ilmoittautuminen ja tenttikäytännöt
- Opintosuoritusten kirjautuminen
- Ristiinopiskelu: ilmoittautumisajat ja toteutustavat
- Opintotukiasiat
- Kieltenopinnot
- Opintojen suunnittelu ja HOPS:n laatiminen (ohjelmiston esittely)
- Koulutusohjelmien esittely (ryhmittäin eri tiloissa)
- Tekniikan akateemisten liiton tietoisuus
- Saunailta (tutustumista ja ryhmäytymistä)
- ATK-info ja opastus tietojärjestelmiin ja käyttäjätunnusten sekä salasanojen jakaminen
- Tasotenttejä peruskurssien opinnoista vapautusta haluaville
- Personoidun opiskelijaportaalin (POP) opastus

- Periodille 1. opintoihin ilmoittautuminen
- Tradenomeille tietoisuus omien DI-opintojen suunnitelman laatimiseen
- HOPS-klinikka
- Luku- ja muistiinpanotekniikat
- Erilaiset oppijat ja oppimisstrategiat (sisältävät oppimistyylitestit)
- Hyvinvoinnin vaikutus opiskeluun sekä tenttiin valmistautuminen
- Kirjaston käyttöön harjoittelu
- Sivuaaineinfo (teollisuustalouden, palvelutuotannon, ohjelmistotekniikan, tietotekniikan, elektroniikan, signaalinkäsittelyn, tietoturvan ja tietoliikennetekniikan aineopinnot)
- HOPS – täydentävät opinnot. (TTY - Porin yksikkö - Tietoa opiskelusta 2010.)

Infopäiviin liittyy aina jokin tehtävä tai harjoitus. Kuudesta infopäivästä pitää kerätä vähintään neljä suoritusta ja tehdä HOPS, jotta saa yhden opintopisteen pakollisen opintojakson suoritettua. Kuten edellä olevasta listasta voi havaita, on aloitusviikon ja infopäivien aikana opiskelijat saavat suuren tietomäärän ”tehokuurina”. Tuosta tietomäärästä jää muistiin vain pieni osa. Toki, koska kyseessä ei ole niin sanottu ulkomuistitieto, riittää se, että on kuullut asiasta ja tietää mistä löytyy lisää tietoa tästä aiheesta.

Kehittämishankkeen yhtenä ideana onkin tämän tietomäärän tehokkaamman jakelun ideointi. Ehkä tehokkaampaa olisi se, että esiteltäisiin, miten ”tietopankkia” käytetään ja sinne sijoitettaisiin ryhmiteltynä tarvittavat tiedot. On luonnollisesti monia kokonaisuuksia, joissa ainakin osa, tarvitsee henkilökohtaista opastusta.

4.4 Kyselytutkimus opiskelijoille

Kehittämishankkeessa suoritettiin kyselytutkimus opiskelijayhdistys Pointer ry:n välittämänä ns. ”teekkarijakelulle”. Tämä jakelu kattaa kaikki ne perustutkintoa suorittavat opiskelijat, jotka ovat antaneet luvan käyttää sähköpostiosoitettaan kyselytutkimuskäyttöön. Joukossa on hyvinkin vanhojen vuosikurssien opiskelijoita, jotka eivät varmaankaan kokeneet kyselyä ollenkaan heitä koskevaksi.

Johtuen kyselyn huonosta kohdentamisesta ja sen suorittamisajankohdasta kesäkuun alussa, jäi vastausprosentti pieneksi. Jakelun piirissä olevista noin 400 opiskelijasta sii-

hen vastasi vain 15 opiskelijaa. Vastauksien sisällöt olivat kuitenkin hyviä. Vastausten määrällä ei tässä kyselyssä ollut sikäli suurta merkitystä, kun nyt etsittiin mahdollisia ongelmia ja puutteita toiminnasta sekä hyviä käytänteitä.

Kyselytutkimuksen sisältö on esitetty liitteessä 1. Kyselyä täydennettiin myös henkilökohtaisina haastatteluina laitoksella kesätöissä tai päättötyötään tekeville opiskelijoille. Haastateltujen yksilöintitiedot on poistettu kaikista vastauksista eikä vastaajia yksilöidä mitenkään pseudonimillä tai numeromerkinnöillä tässä tutkimuksessa, jottei olisi mitään mahdollisuutta yhdistää vastauksia tiettyyn henkilöön.

Vastaajien taustatutkinnot vastaavat kattavasti yksikön sisäänottotapoja. Jakauma ei vastaa näiden erilaisten sisäänottotapojen jakaumaa, mutta kaikista niistä tuli vähintään yksi vastaus. Joukossa oli myös yksi jatkotutkintoa suorittava vastaaja. Kaikista koulutusohjelmista vastauksia ei saatu. Vastaajien taustat olivat luokista:

- Insinööri-AMK:sta diplomi-insinööriksi (ei ammattiaineen vaihtoa)
- Insinööri-AMK:sta diplomi-insinööriksi (ammattiaine vaihtuu)
- insinööristä diplomi-insinööriksi (ei ammattiaineen vaihtoa)
- insinööristä diplomi-insinööriksi (ammattiaine vaihtuu)
- tradenomi IT:stä diplomi-insinööriksi
- ylioppilaspohjainen diplomi-insinöörikoulutus
- tohtoritutkinto-opiskelija

Vastauksista kävi ilmi se, että suoraan tai lähes suoraan ammattikorkeakoulusta yliopistoon tulleet opiskelijat kaipasivat perehdytystä merkittävästi vähemmän kuin muut vastaajaryhmät. Kriittisimmät tämän joukon vastaajista olivat jopa sitä mieltä, että koko perehdytyksen lähitoteutus on täysin turhaa, varsinkin sen pakollisuus. Heille oli tuttuja jo ammattikorkeakoulusta erilaiset opiskelu- ja muistiinpanotekniikat sekä tentteihin valmistautumisen ohjeet. Tässä tosin voisi laajemman tutkimusaineiston kautta selvittää, että olisi merkittäviä ammattikorkeakoulukohtaisia eroja.

Muuntokoulutettavat datanomit / IT-tradenomit sen sijaan olivat täysin tyytyväisiä perehdytyksen laajuuteen ja pitivät kaikkia sen tietoja tärkeinä. Heille oli uutta itseopiskeluun ohjeistaminen ja muistiinpanotekniikat. Luultavasti tässäkin olisi aineiston laajen-

tuessa eroja. Tämän ryhmän vastaajat tulivat samasta oppilaitoksesta, jossa on ilmeisesti varsin koulumainen opetus edelleen käytössä.

Vanhat opistoinsinöörit olivat vastauksissaan kahden edellä mainitun ryhmän välimaastossa. Heidän vastauksistaan tuli esille, että käytännön toteutustapoja ja -ohjeita olisi voinut antaa vain kirjallisina. Toisaalta he pitivät tärkeänä ryhmäyttämistä ja uusien muistiinpanotekniikoiden esittelyä.

Vastauksissa perehdytyksen sijoittelu aloitusviikon lisäksi ensimmäisen syksyn ajalle antoi kaksijakoisia vastauksia. Osa oli sitä mieltä, että niiden päivien anti olisi voitu tiivistäen sijoittaa aloitusviikolla. Toinen ryhmä piti taas oivallisena vaihtoehtona sitä, ettei ensimmäisellä viikolla tietoa jaettu yhtään enempää. Todennäköisin selitys tälle on edellä mainitut koulutustaustat. Ne, jotka tarvitsivat mielestään vähiten perehdytystä, olisivat ottaneet sen vähänkin kerralla. Ne, jotka halusivat runsaan perehdytyksen, halusivat tärkeimmät tiedot heti ja opintojen jatkuessa lisää informaatiota.

Toinen selittävä tekijä voi olla myös tiedon sisäistämisen aste. Jotkut opiskelijoista haluavat käsitellä mielessään kaiken auktoriteeteilta saamansa tiedon perusteellisesti ja muistaa sen. Toinen, ehkä tässä tapauksessa oikeampi, lähestymismenetelmä on se, että tiedotustilaisuuksissa kuuntelee aktiivisesti. Silloin muistaa tarvitessaan tietoja, että on kuullut niistä jossain. Toivottavasti ajatusyhteyden kautta muistuu mieleen, missä niistä on kuullut ja siten osaa etsiä tiedon tarkan version.

Kyselytutkimus paljasti sen, että on ilmeisesti mahdotonta luoda sellainen sisältö, joka ilman muokkausta olisi kaikille tarpeelliset tiedot antava, mutta kuitenkin ei turhauttaisi tarpeettomalla tuttujen asioiden esittelyllä. Yksi vastaajista ehdottikin rakennetta, jossa opiskelija saisi itse päättää, millä tavalla hän haluaa perehdytyksen suorittaa tai ei suorittaisi sitä ollenkaan. Tämä valinta voisi vaatia perusteluita, jotta ei kukaan jäisi pois perehdytyksestä vain sillä syyllä, että se ei enää ollut pakollista.

5 Toimenpiteet

Perehdytyksen toteutus suunnitelman olisi tarkoitus palvella kaikkia kyselyssä esiintyneitä vastaajaprofiileja. Siksi esittämäni malli on vaihtoehtoja sisältävä. Koska perehdytyskurssi on opinto-oppaassa merkitty pakolliseksi yhden opintopisteen kurssiksi, pitää sen suoritus kontrolloida jotenkin.

Kaikkia eri perehdytysprofiileja tulee koskea HOPS:n tekeminen tai hyväksyttäminen. Tässäkin siis jo ennalta tietojärjestelmät hallitseva opinnot aloittava opiskelija voi itse näisesti tehdä suorittaa osion tehtävän ja palauttaa hyväksyttäväksi omien opintojensa suunnitelman. Tähän liittyy Tampereen teknillisen yliopiston Porin yksikössä aina henkilökohtainen tapaaminen opintosuunnittelijan kanssa tai puhelinneuvottelu etäopiskelijoiden tapauksessa. Näin saadaan suunnitelman mahdolliset epäselvyydet helpommin oikaistua, kun sähköisessä tiedonvaihdossa.

Jatkossakin kaikille opiskelijoille halutaan tarjota perinteinen perehdytys, koska noin puolet sitä haluaa juuri tässä muodossa. Ensimmäinen muutosehdotus koskee tämän osion materiaalin jakoa. Ehdotuksessa luodaan materiaalipankki Moodle-alustalle. Sieltä opiskelija voisi jatkossa hakea jäsenellystä tietopankista niitä tietoja, joita tarvitsee opintojen edetessä.

Toinen muutos toimenpide-ehdotus koskee niitä, jotka mielestään osaavat kaikki perehdytyksen materiaalissa mainitut asiat riittävän hyvin. Tuon edellä mainitun yhden opintopisteen takia ei ihan ilmoitusmenettelyllä, eli ilmoituksella ”osaan asiat, enkä osallistunut” voi suoritusta kuitata. Varsin toimiva ja henkilöresursseja vähän sitova menetelmä voisi olla tentti. Siinä olisi muutama kysymys perehdytyksen eri osa-alueista. Kysymyksistä suurin osa tulisi olla tarkastamisen helpottamiseksi monivalintatyyppejä, mutta joitakin pieniä selitystehtäviäkin laajemman ymmärtämisen ja tietämisen mittaamiseksi olisi hyvä olla joukossa.

Kolmas muutos ehdotus koskee perinteismuotoisen perehdytyksen suorittajien tehtävien palautusta. Tässäkin hyödynnettäisiin Moodlea. Opiskelija palauttaisi suoritteensa, esimerkiksi suppean oppimispäiväkirjan, sähköisenä. Kurssin kyseisestä kokonaisuudesta

vastaava opettaja kuittaisi tehtävät suoritetuiksi. Opiskelijat näkisivät heti kirjautuneet osasuoritteet ja tietäisivät siten, mitä vielä puuttuu koko suoritteesta.

Moodleen voidaan toteuttaa opiskelijan osaaminen testillä aihealueittain. Näin opiskelija voi saada vapautuksen niistä kokonaisuuksista, jotka hän jo hallitsee. Tämä ratkaisu oikeastaan yhdistää edellä kuvatut muutokset kaksi ja kolme. Toisessa ääripäässä opiskelija saa vapautuksen kaikista osioista ja toisessa ei yhdestäkään. Tämä vastannee sitä, mitä osa kyselyyn vastanneista yritti kuvata, vaikka eivät ratkaisua ongelmaan tiedostaneetkaan.

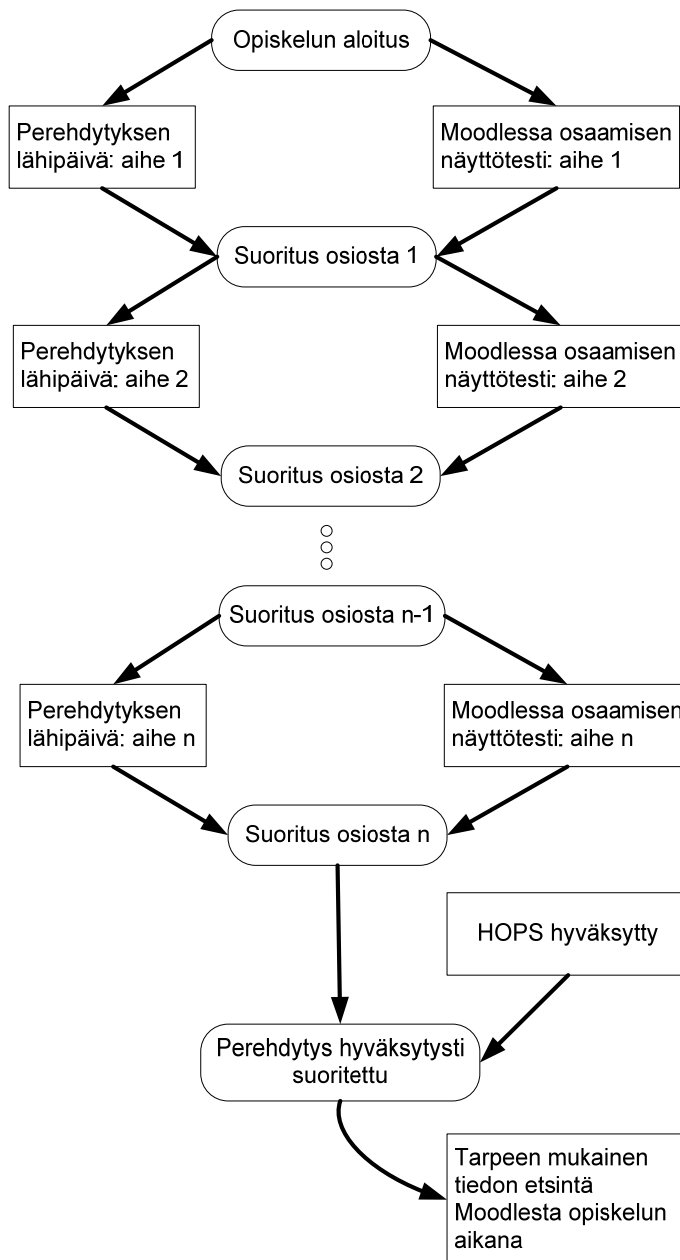
Perehdytyksen lähijaksolla esitettävien asioiden osalta ei ole tarvetta karsia kokonaisuuksia, mutta esitettävien asioiden yksityiskohtaisuus voisi olla karkeammalla tasolla. Materiaali kokonaisuudessaan löytyisi Moodlesta, jolloin sieltä voi tarkastaa tarkemmat tiedot. Lähipäivinä on syytä ensin esitellä tärkeät käytännön asiat, kuten nyt tehdäänkin. Syventävää tietoa voidaan jakaa myöhemmin. Tässä kohdin yksikössä on hienosti toteutettu perehdytyksen uusinta suuntausta, jossa perehdys ei enää ole vain ensimmäisenä päivänä jaettava iso tai pahimmassa tapauksessa pieni tietokokonaisuus, vaan perehdytys jatkuu pieninä tietoisuuksina ensimmäisen syksyn aikana.

Haittana siitä, että perehdytys eriytyy, on se, että ryhmäytyminen ei ala kunnolla jo perehdytysvaiheessa. Tosin monet ottanevat innokkaasti osaa perehdytysviikon illanviettoon, jossa opiskelijat tutustunevat paremmin, kun suuressa auditoriossa pidettävän luennon aikana. Iltapäivän ja illan yhdessäoloa eri opintosuuntien opiskelijoiden tutustumiseksi pidetään jo nytkin, mutta siihen tulisi kannustaa heitä oppilaitoksen taholta. Lopullinen ryhmäytyminen tapahtuu kuitenkin enimmäkseen koulutusohjelmakohtaisesti ensimmäisen lukukauden aikana ryhmätöissä ja laboratorioharjoituksissa. Pienen yksikön tapauksessa tässä ryhmäytymisessä ei ole ilmennyt ongelmia.

Kuviossa 4 esitetään, miten opiskelija voi kussakin perehdytysvaiheessa valita erikseen sen suoritustavan, jolla hän sen haluaa suorittaa. Moodle-testit tulee suorittaa ennen perehdytyspäivää, jotta saa hyväksi luennan kyseisestä aiheesta. Mikään ei estä sitä, että opiskelija suorittaisi kaikki osiot Moodle-testinä ennen perehdytysvaiheen alkua. Moodle-testien ei ole tarkoituskaan olla tavallisia tenttejä, joten niissä on hyväksyttävää ja jopa toivottavaa, että opiskelija etsisi niitä tehdessään vastauksia Moodlen tietovaras-

toista, joissa on perehdytyksen aineistot. Aineistoon liittyy myös ulkoisia linkkejä, joiden avulla löytää vielä enemmän tietoja aiheista.

Kaavion alaosassa on HOPS, jonka tekeminen siihen tarkoitettulla www-sovelluksella on kaikille pakollinen. Suorittaapa opiskelija perehdytyksen millä tavalla tahansa, on toivottavaa, että hän osaa myöhemmin hyödyntää niitä aineistoja, joita on kerätty helpottamaan opiskeluun liittyvissä arkipäivän tilanteissa ja opiskelun toteuttamisessa.



Kuvio 4: Perehdytyksen suorittamisen uudistettu malli, jossa vaihtoehtoisia on esitetty suorituspolkuja opiskelijalle.

6 Yhteenveto

Tutkimuksen teoreettisen osan keskeinen havainto oli se, että opiskelijoiden perehdyttämiseen ei koko opintojen osalta ole minkäänlaisia säädöksiä. Yksittäisiin kursseihin liittyy lainsäädännön kautta vaatimuksia esimerkiksi sähköturvallisuuteen perehdyttämisestä. Jos rinnastetaan opiskelijat työntekijöihin, muodostuisi silloin työturvallisuuslain pohjalta velvollisuus perehdyttää opiskelijat.

Varsinaiseen perehdytyksen tarkoitukseen ja sen keinoihin sekä kiinnittymisen edesauttamiseen löytyy paljon aineistoa. Valtaosa menetelmistä on tarkoitettu työntekijöille annettavaan perehdytykseen ja heidän kiinnittymistä vahvistamiseen. Pienillä muutoksilla, esimerkiksi rahapalkkion vaihtamisella opintopisteiksi, voidaan niitä soveltaa opiskelijoille. Tässä työssä ei valittu menetelmiä, joita tullaan käyttämään opiskelijoille, vaan todettiin sellaisten olemassaolo.

Kyselytutkimuksen suorittamisajankohtaan ja sen kohdentamiseen tulisi kiinnittää paremmin huomiota. Huolimatta vastausten vähäisyydestä, pystyttiin havaitsemaan vastauksista ne seikat, jotka vaativat huomiota eri taustoista tulleilla opiskelijoilla.

Perehdytysvaiheen suunnittelun suuntaviivojen tueksi laaditun kyselyn tulokset olivat ennakkoavistusten mukaisesti varsin heterogeenisiä. Osa vastaajista piti aivan kaikkia perehdytyksen osioita välttämättöminä. Tästä syystä ei materiaalin karsimiseen ollut syytä. Opiskelijat, joiden edellisestä opiskelujaksosta oli vähiten aikaa, kokivat perehdytyksen vähiten tarpeelliseksi. Kaikki pitivät hyödyllisenä HOPS:n laatimiseen saamaansa tukea. Opiskelijajärjestöjen ja Porin yliopistokeskuksen kautta tarjottavat tutor- ja mentorointipalvelut auttavat opiskelijaa arkipäivän asioissa ja tutkimussuunnitelmien luomisessa päättötyövaiheessa.

Kehittämishankkeen tuloksena syntyi toimenpiteet luvussa kuvattu malli, jossa opiskelija voi valita kunkin perehdytysmoduulin kohdalla, suorittaako hän sen lähiopintona vai hankkiiko hän sitä suorituksen Moodlessa osaamisen näyttönä. Keskeinen osuus perehdytyksen uudistamisessa on myös keskitetty materiaalipankki, jonka otettaneen käyttöön seuraavan lukuvuoden alussa.

Lähteet

- Björklund, L. 2008. Kannustaminen ja moraali: Kannustamisen idea suomalaisessa yhteiskuntapolitiikassa 1990-luvulta alkaen. Helsinki: Helsingin yliopisto, teologinen tiedekunta, systemaattisen teologian laitos.
- Erola, H. 2004. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden hyvinvointi, Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus 2004. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Heikkilä, T. 2010. Yksilöt organisaatiossa. <http://myy.helia.fi/~heita/jyksil.htm>. Viitattu 4.9.2010
- Honkaniemi, L., Junnila, K., Ollila, J., Poskiparta, H., Rintala-Rasmus, A. & Sandberg, J. 2007. Viisaat valinnat, 1. painos. Helsinki: Työterveyslaitos.
- Honko, S. Tampereen teknillinen yliopisto, Porin yksikkö, opetuksen suunnittelija. Haastattelu 7.9.2010. Pori
- Hyppänen, R. 2007. Esimiesosaaminen - Liiketoiminnan menestystekijä. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Kangas, P. & Hämäläinen, J. 2007. Perehdyttämisen suunnittelu ja toteutus. Helsinki: Työturvallisuuskeskus.
- Ketola, H. U. 2010. Tulokkaasta tuottavaksi asiantuntijaksi Perehdyttäminen kehittämisen välineenä eräissä suomalaisissa tietualan yrityksissä. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Kjelin, E. & Kuusisto P.-C. 2003. Tulokkaasta tuloksentekijäksi. Helsinki: Talentum Media Oy.
- Lepistö, I. 2004. Työpaikkakouluttajan käsikirja, 2. uudistettu painos. Helsinki: Työturvallisuuskeskus.
- MOL: Muutosturva 2010/6, TE001. 2010. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Nevanranta, U. Tampereen teknillinen yliopisto, Porin yksikkö, osastosihteeri. Haastattelu 3.6.2010. Pori
- Opetusministeriö. 2009. Yliopistojen ohjaus ja rahoitus vuodesta 2010 alkaen. [p://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/Yliopistolaitoksen_uudistaminen/liitteet/OPMrahoitusasetusMUISTIO140809.pdf](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/Hankkeet/Yliopistolaitoksen_uudistaminen/liitteet/OPMrahoitusasetusMUISTIO140809.pdf). Viitattu 8.11.2010

- Ruohotie, P. 2006. Minäkäsityksen ja -identiteetin muuttuminen johtamisen tavoitteena. Teoksessa: Juuti, P. (toim.) Johtaminen eilen – tänään – huomenna. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy, 114–118.
- Sirén, A. 2010. Akateeminen identiteetti tuo opiskelijalle itseluottamusta (15.8.2010). Tampere: Yle-Tampere. Viitattu 3.9.2010.
- Suhonen, K. 2009. Opetusmenetelmä kokeilu kotieläintuotannon opetuksessa. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Ttk 2007 Työturvallisuuskeskus – perehdyttämisen tarkastuslista, 2. painos. 2007. Tulostettu 7.9.2010.
http://www.tyoturva.fi/files/1217/Perehdyttamisen_tarkistuslista.pdf.
- Ttk 2009 Työturvallisuuskeskus: Työhön perehdyttäminen ja opastus, ennakoivaa työsuojelua. Tulostettu 6.9.2010.
http://www.tyoturva.fi/files/800/Tyohon_perehdyttaminen2009.pdf.
- TTY - Porin yksikö – Hakutiedot insinööreille. 2010.
<http://www.tut.fi/index.cfm?MainSel=5056&Sel=20828&Show=33642&Siteid=89>. Tampereen teknillinen yliopisto. Viitattu 5.9.2010.
- TTY- Porin yksikö – Hakutiedot yliopistotutkinnon suorittaneille. 2010.
<http://www.tut.fi/index.cfm?MainSel=5056&Sel=20830&Show=33644&Siteid=89>. Tampereen teknillinen yliopisto. Viitattu 6.9.2010.
- TTY- Porin yksikö – Opiskelu. 2010.
<http://www.tut.fi/index.cfm?MainSel=5056&Sel=5056&Show=4585&Siteid=89>. Tampereen teknillinen yliopisto. Viitattu 5.9.2010.
- TTY - Porin yksikkö - Tietoa opiskelusta. 2010.
<http://www.tut.fi/index.cfm?MainSel=5056&Sel=5073&Show=4657&Siteid=89>. Tampereen teknillinen yliopisto. Viitattu 6.9.2010.
- Työturvallisuuslaki. 738/2002. 23.8.2002.

Liite

Liite 1: Kyselytutkimuksen sisältö

Hei TTY:n Porin yksikössä opiskeleva tai opiskellut!

Olen opettanut TTY, Porin yksikössä jo pitkään ja suoritan nyt pedagogisia opintoja, joihin liittyy kehityshanke. Aiheeni työnimi on "Muun-
tokoulutettavien perehdytys yliopisto-opintoihin".

Tähän kehityshankkeeseeni liittyen toivoisin, että voisit vastata sähköpostitse vapaamuotoisesti seuraaviin kysymyksiin. Vastauksien identiteettitiedot poistan heti vastauksen saavuttua eikä siten vastaajan tietoja yhdistetä tutkimuksessa mitenkään tiettyihin vastauksiin.

1. Mitä perehdytystä olet saanut opintojesi alussa tai niiden aikana?
2. Oliko perehdytyksestä hyötyä? Jos oli, niin minkälaista?
3. Oliko perehdytyksessä turhaa, jos niin mitä?
4. Mitä aiheita perehdytyksessä olisi pitänyt vielä olla?
5. Vapaa sana tähän:

Etukäteen vastauksista kiittäen ja hyvää kesää toivottaen, Petteri Kerminen, petteri.kerminen@tut.fi